

DE MOEITE WAARD IN ONDERWIJSONDERZOEK

Juni 2025

Samenvatting van het rapport "Gescheiden werelden: Onderwijssegregatie houdt aan" (2025)

Binnen SVOK is ons beleid erop gericht om **kansengelijkheid in het onderwijs** te bevorderen. Deze maand publiceerde een consortium van de KBA Nijmegen, het Kohnstamm Instituut en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DIUO) een rapport waarin zij verslag doet van de ontwikkeling van de onderwijssegregatie in de afgelopen jaren.

Theoretisch kader en opzet

Het rapport onderzoekt onderwijssegregatie in het primair en voortgezet onderwijs (po en vo) in Nederland over de periode 2017-2018 t/m 2023-2024. Onderwijssegregatie wordt hierbij gedefinieerd als de ongelijke verdeling van leerlingen met verschillende achtergronden (inkomen, opleidingsniveau en migratieachtergrond ouders) over scholen. Het theoretisch kader wijst op de invloed van vrije schoolkeuze, woonsegregatie, oudervoorkeuren en vroege selectie in het vo als oorzaken van segregatie. De onderzoekers maken gebruik van twee indices: *dissimilariteit* (mate van ongelijke verdeling) en *interactie* (kans dat leerlingen met verschillende achtergronden elkaar op school tegenkomen).

Onderzoek en bevindingen

Het onderzoek maakt gebruik van CBS-data op locatieniveau. De belangrijkste bevinding is dat onderwijssegregatie in Nederland structureel hoog en hardnekkig is. In de onderzochte periode zijn er landelijk nauwelijks veranderingen zichtbaar. Wel zijn er regionale verschillen. Zo is de segregatie in sterk stedelijke gebieden het hoogst (al is er daar lichte daling waarneembaar), en in minder stedelijke gebieden is segregatie juist iets toegenomen. De interactiekans (leerlingen met verschillende achtergronden die elkaar op school ontmoeten) is het hoogst in matig stedelijke gebieden. De categorale vwo-scholen en havo/vwo-scholen dragen bij aan grotere segregatie, net als algemeen bijzondere basisscholen (zoals Montessori, Vrije Scholen). Brede brugklassen dragen daarentegen juist bij aan minder segregatie.

Conclusie

De conclusie is dat segregatie in het onderwijs nauwelijks afneemt, ondanks beleidsinspanningen. De hardnekkigheid komt voort uit structurele factoren zoals ouderkeuze, woonverdeling en schoolaanbod. Dit vormt een bedreiging voor sociale cohesie en gelijke kansen.

Praktische aanbevelingen voor docenten in het voortgezet onderwijs

1. Bewustwording en reflectie - Wees je als docent bewust van de sociaaleconomische en culturele homogeniteit van je klas. Bespreek dit in het team en met leerlingen vanuit een burgerschapsperspectief.
2. Stimuleer contact tussen verschillende groepen - Organiseer gemengde groepsactiviteiten, projectonderwijs of interschoolse samenwerkingen die leerlingen met verschillende achtergronden bij elkaar brengen.
3. Ondersteun brede brugklassen - Onderzoek binnen school de mogelijkheden waarin leerlingen van verschillende niveaus langer samen leren. Dit versterkt sociale cohesie en voorkomt vroege selectie.
4. Differentieer en werk kansgericht - Gebruik formatieve handelen en differentiatie in de klas om leerlingen met verschillende uitgangspunten gelijke kansen te bieden.
5. Creëer een inclusief leerklimaat - Besteed expliciet aandacht aan diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie in de lesinhoud en pedagogiek.

De moeite waard

JAC. P. THIJSSE
COLLEGE

